

Miten HPV-infektiota voidaan ehkäistä?

Yleisimmiltä korkean riskin papilloomavirus-infektioilta suojaa parhaiten HPV-rokote, joka on kuulunut kansalliseen rokotusohjelmaan tytöille vuodesta 2013. Poikien HPV-rokotukset alkavat syksyllä 2020.

Kondomin käyttö on oleellista ja tärkeää HPV-tartuntojen ehkäisemiseksi. Kondomi on lisäksi ainoa ehkäisyyväline, joka suojaa muilta sukupuolitaudeilta. HPV voi tarttua myös ympäröivältä iholta, minkä vuoksi tartunnan saaminen on kuitenkin joskus mahdollista, vaikka kondomia käytettäisiin asianmukaisesti.

Kunnat järjestävät 30–60 -vuotiaille naisille kohdunkaulan syövän seulonnat viiden vuoden välein. Seulontojen avulla pyritään löytämään mahdolliset syövät ja niiden esiasteet mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin niiden hoitaminen on helpompaa. Myös HPV-rokotettujen henkilöiden tulee käydä seulonnoissa, sillä rokote suojaa vain tietyiltä HPV-tyypeiltä.

Mitä voit tehdä?

- ✓ Käytä kondomia
- ✓ Lopeta tupakkatuotteiden käyttö
- ✓ Käy terveydenhuollon suosittelemissa kontrolleissa

Tämä esite on toteutettu kehittämistehtävänä kättilön (AMK) tutkinto-ohjelmassa Tampereen ammattikorkeakoulussa keväällä 2020.

Suvi Perälä
kättilöopiskelija
TAMK

HPV

Papilloomavirus

Mikä on HPV?

Ihmisen papilloomaviruksia (human papilloma virus, HPV) on noin 200 eri tyyppiä. Osa niistä aiheuttaa ihon ja osa limakalvojen papilloomavirusinfektioita. Papilloomavirus tarttuu sukupuoleen katsomatta, ja on nuorilla aikuisilla hyvin yleinen. Suuri osa papilloomaviruksista paranee elimistön immuunijärjestelmän avulla itsestään. Papilloomavirukset ryhmitellään matalan ja korkean riskin tyypeihin riippuen siitä, miten vahva yhteys niillä on syöpään ja sen esiasteisiin.

Matalan riskin papilloomavirustyyppit eivät aiheuta syöpää. Nämä HPV-tyypit saattavat aiheuttaa sukuelimiin syylämäisiä muodostelmia eli kondyloomia. Tavallisimmat kondyloomia aiheuttavat papilloomavirustyyppit ovat HPV 6 ja 11.

Muutamalla tietyllä papilloomavirustyyppillä on havaittu yhteys syövän syntyyn. Osa näistä korkean riskin papilloomavirusinfektioista voi edetä syövän esiasteiksi, ja niistä edelleen pieni osa kohdunkaulan, ulkosynnyttimien, emättimen, siittimen tai peräaukon syöviksi. Papilloomavirus voi aiheuttaa syöpää myös suun ja nielun alueelle. Tärkeimmät korkean riskin papilloomavirustyyppit ovat HPV 16 ja 18.

Papilloomavirusinfektio ei tarkoita samaa kuin syövän esiaste. Syövän esiasteen syntyminen edellyttää papilloomavirusinfektion pitkittymistä. HPV-infektion pitkittymiseen ja syövän esiasteiden kehittymiseen vaikuttaa mm. muut sukupuolielinten infektiot kuten klamydia, varhainen yhdyntöjen alkamisikä, runsas seksikumppanien määrä sekä vastustuskykyä heikentävä sairaus tai lääkitys. Tupakointi on merkittävä riskitekijä, sillä se hidastaa HPV-infektion luonnollista paranemisprosessia.

Miten HPV tarttuu?

Papilloomavirus voi tarttua sukuelinten ihon ja limakalvon kautta. Tavallisimmin papilloomavirus tarttuu yhdynnässä, mutta mahdollisia tartuntareittejä ovat myös suuseksi ja tartunta ihokosketuksen kautta.

Miten HPV-infektio todetaan ja miten sitä hoidetaan?

Matalan riskin HPV-tyypit aiheuttavat sukupuolielinten alueelle kondyloomia, jotka ovat paljain silmin havaittavissa. Naisilla kondyloomia voi olla ulkosynnyttimissä, emättimessä tai kohdunsuulla. Miehillä kondyloomat ilmenevät tavallisimmin peniksen varressa, kivespussissa, peräaukon alueella tai virtsaputkessa. Kondyloomia tulee vain osalle matalan riskin HPV-tartunnan saaneista. Kondyloomia voidaan hoitaa lääkeliuoksella tai -voiteella, jäädyttämällä tai laserhoidolla.

Korkean riskin HPV-infektio on usein oireeton, ja voi löytyä sattumalta gynekologisesta irtosolunäytteestä (papa) tai HPV-testistä solumuutoksena. Solumuutoksen vaikeusasteen perusteella sitä joko seurataan, tutkitaan lisää tai hoidetaan. Miehillä ei ole olemassa naisten papa- tai HPV-testiä vastaavaa testiä, vaan miehen näkyvät HPV-infektion aiheuttamat muutokset ilmenevät juuri kondyloomina.

Suurin osa sukuelinten HPV-infektioista paranee itsestään. Lieviä solumuutoksia voidaan jättää seuraamaan. Vakavammat, syövän esiasteiksi kehittyneet solumuutokset poistetaan kirurgisesti sähkösilmutta- eli loop-hoidolla tai laserhoidolla. Kohdunkaulaan kohdistunut kirurginen toimenpide ei vaikuta hedelmällisyyteen, mutta saattaa joskus lisätä riskiä ennenaikaiselle synnytykselle.